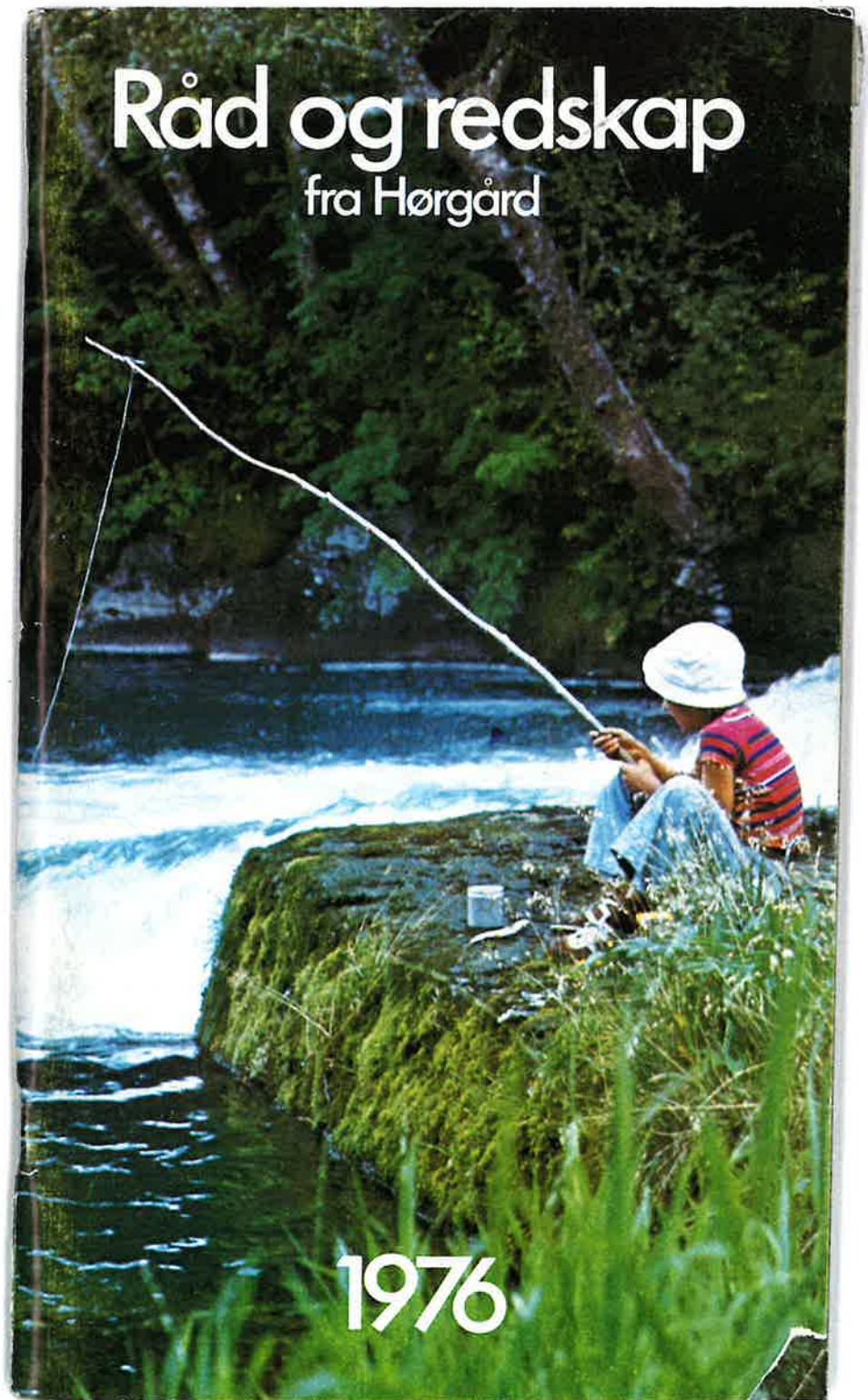

Råd og redskap

fra Hørgård

1976

Hva jeg har lært?

1. Vær aldri monoman. Nifisk ikke med tøft, når våttfue eller nymte vil gi bedre resultat.
2. Fisk forsiktig. (Lyden i vann forsterkes 4 ganger!) Hold deg lavt i terrenget. Kie deg forsiktig.
3. Lange kast gir dårlig kontakt til fisken. Altså: Fine and near!
4. Tilsjag på nymte: — raskt (skulle bare mangle!) på tørrfue: snar og forsiktig, på våttfue: sent — rolig.
5. Lyse fluer på lyse dager, lys fortom på lyse dager, Mørke fluer til kvelds- og nattfiske, og alltid mindre fluer.
6. Fisk rolig. La våttfua gå dypt og sakte. Heller små korte inntak av snøret, enn lange, hurtige drag.
7. Fra kl. 10 til høyst dags — beste tid.
Fra kl. 17 til kl. 20 — nest beste tid.
8. Hold minstematregelen 25—30 cm. Husk at fjellørreten normalt har god vekst, og kan bli gammel.
9. Ta ikke — aldri — mer enn mat til deg og dine.
10. Respekter andres fiskeplasser.

SKITT FISKE!

Tilbake til splitcane?

De første fiskestenger av splitcane kom på markedet i slutten av 1840-årene. Hvem som fikk ideen til å lime sammen bambusribber til fiskestenger, vet man ikke med sikkerhet, men den første omtale av disse stengene finnes i en bok av «Ephemeræ» (Edward Fitzgibbon), utgitt omkring 1847—48, «Handbook of Angling».

De første splitcane-stengene var limt sammen av tre ribber. H. L. Leonard i Bangor, Maine, var den første som laget stenger av seks ribber. Dette skjeddde omkring 1870. Hans stenger har senere dannet mønster for de fleste splitcane-stenger.

Opp gjennom tiden har splitcane møtt konkurranse fra flere andre stangmaterialer. Stål meldte seg tidlig som konkurrent, men klarte aldri helt å true splitcane.

I 1948 så det imidlertid ut til at splitcane hadde fått nådestøtet — Shake-speare hadde ferdig den første stangen av glassfiber.

Resten vet vi. Glassfiber overtok som det dominerende stangmaterialet. Men glassfiber har ikke maktet å slå ut splitcane fullstendig. Stadig har det hevet seg røster, som med solide argumenter har fremhevet splitcane-stangens fordeler i den innviklede dynamikk fluekastet representerer. Det har heller ikke manglet på følelsespregede argumenter om den spesielle følelsen et naturmateriale gir.

Og nå er splitcane igjen på fremmarsj. Etterspørselen etter stenger er i ferd med å oversiige tilgangen, og enkelte av de store stangfabrikkene, som la ned produksjonen av splitcane-stenger i 60-årene, har tatt den opp igjen.

Asbjørn Hørgård har bygget splitcane-stenger hele tiden siden starten i 1935. Vi har hatt en prat med ham om hans syn på utviklingen og om splitcane fordeler som stangmateriale.

— *Er det riktig at glassfiber slo ut splitcane som stangmateriale?*

— Ja, tildels. Produksjon av glassfiber er langt enklere enn produksjon av splitcane. Mest alminnelig skjer produksjonen ved at en glassfiberduk innsatt med et bindemiddel vikles om en ståleln og herdes. Etterpå trekkes ståleinen ut og dermed er stangemet ferdig. Det er innlysende at de store fabrikkene vil kaste seg over en stang som kan masseproduseres. For å bygge en god splitcane-stang trenger man erfaring i å velge ut materialer, håndverksdyktighet og et personlig forhold til arbeidet.

Utdrag fra et intervju 1976

— *Når laget du den første spiltcane-stangen?*

— Den laget jeg på mitt gutteværreise sannsynligvis i 1934. Jeg hadde så liten greie på spiltcane-stenger at jeg ikke engang visste at det skulle være endeløse surringer, så på hver surring var det knuter. Jeg har den fremdeles som en kuriositet, og for å vise utviklingen fra starten og frem til i dag. Vi har jo etter hvert høstet stor anerkjennelse for våre spiltcane-stenger. To av dem er f.eks. belønnet med merket for god design.

— *Den første stangen, var det en god stang?*

— Nei, den var nok ikke det. Det var en meget enkel slukstang, forøvrig tredje trin på mitt fiske-utstyr. Min første stang var en skjøtet bambusstang. Etter å ha brukt den en tid, lakkerte jeg den opp og byttet den inn i en forretning mot en stang av hule stållør. Denne var imidlertid myk som en svepe. For å gjøre den stivere, la jeg bambus utenpå stålstangen. Derved fikk jeg en brukbar fluestang, men den var veldig tung.

Jeg skjønte at skulle jeg få en skikkelig fiskestang, måtte jeg prøve å bygge en av spiltcane. Jeg husker ikke akkurat hvordan, men jeg fikk tak i en engelsk bok, «Amateur Rodmaking». Den studerte jeg ved hjelp av ordbok — jeg kunne lite engelsk — og ut fra den bygde jeg min første spiltcane-stang.

— *Dette var altså begynnelsen på en anseelig mengde spiltcane-stenger som er kommet fra din fabrikk. Hvor mange er det til nå blitt?*

— Ca. 150.000, det nøyaktige tallet har jeg ikke. Stengene er spredt over hele verden. Det er litt morsomt å tenke på at vi importerer tonkin fra Kina og sender ferdige stenger til Japan. De går altså den lange vei tilbake til Østen igjen.

— *Hvordan foregår produksjonen av spiltcane-stenger?*

— Tonkinstokkene importereres 12' lange i baller à 25 stk. Stokkene bør først lagres i lengre tid. Når produksjonen starter, forsøker man å pare to og to stokker i den hensikt å

eliminere leddene i tonkinstokkene. Det er nemlig her fibrene begynner og slutter, altså blir leddene svake punkter. Derfor må de være forskjøvet i et stangsegment slik at to ledd aldri ligger sammen. Stokkene spittes ved hjelp av en tollkniv fordi de til dels kan være litt skjeve. Fibrene ligger parallelt, derfor kan stokkene ikke kløyves med sag. Et emne består av seks ribber, tre av den ene stokken og tre av den andre. Disse seks ribbene må følges ad gjennom hele produksjonen. Hvis man brekker en bambusribbe, vil man tydelig se at de ytterste fibrene har størst spennst. Spennstigheten blir mindre jo lenger mot innsiden man kommer. Derfor må ribbene høvles ut fra innsiden slik at mest mulig av de «levende» fibrene beholdes.

Man går ut fra yttersiden som en grunnflate. For å få denne helt jevn, må leddene slipes bort. Ribbene høvles så jevnrykke i begge ender i en dimensjon litt tykkere enn den tykkeste delen i den ferdige, kônt fremstilte ribbe. Neste prosess er også høvling, men nå kônes ribbene.

Høvlingen foregår på maskiner vi har laget selv. Disse er meget nøyaktige og har uendelige muligheter for dimensjonering av ribbene og dermed også stangen. Man kan starte på en hvilken som helst dimensjon, kjøre en avsmalning på den første fot, en annen avsmalning på den neste o.s.v.

Etter at ribbene er kônet, legges de seks og seks slik de var parett fra starten av.

Neste steg er liming. De seks ribbene legges i et limekar. Derfra går de over til en lime-maskin hvor to tråder, en i hver retning, legger seg rundt stangen med et passende trykk.

Sveit Hvil

Når stangen er limt, kommer man til den vanskeligste delen av hele stangbyggingen, å få stangen rett. De seks ribbene må ha samme spenn slik at ikke en er kraftigere enn de andre og dermed tvinger stangen til å bli skjev når den tørker. Når stangen er limt, blir den lagret i flere måneder i romtemperatur for herding. Dette kan ikke gjøres ved hjelp av kunstig varme. Når man så tar igjen stangen, må den glassuren som er på utsiden av tonkinstokkene, passeres av. Dette skjer etter nøyaktig samme kóningskjema som stangen har vært høvlet etter. Deretter blir stangen finishpusset, den kappes, holker og håndtak settes på, den surres, lakeres og så er spilticane stangen ferdig.

En ting har jeg med hensikt hoppet over, nemlig herding av tonkinmaterialene før produksjonen begynner. Dette er meget viktig. Vi benytter her metoder vi har arbeidet oss frem til gjennom lengre tid, og disse metodene vil vi helst beholde for oss selv.

— *En del av arbeidet foregår altså på selvlagede maskiner, men stangbygging er vel for en stor del også et håndverk?*

— Ja, det stemmer, og liming f.eks. er et meget vanskelig håndverk som krever stor dyktighet for at resultatet skal bli bra. Her er vi også inne på noe av grunnen til at spilticane stenger er forholdsvis dyre.

Man kan si at de viktigste forutsetningene for å lage gode spilticane stenger, er godt materiale og dyktige håndverkere.

— *Tor du det i fremtiden vil bli et problem å få tak i håndverkere som er dyktige nok?*

— Nei, de blir jo lært opp her. Men det tar lang tid å lære opp en mann.

— *Hvorfor lages det nå bare fluestenger av spilticane og ikke sluk- og haspelstenger?*

— For sluk- og haspelstenger kan man stort sett si at glassfiber har slått ut spilticane. Det finnes imidlertid ett unntak. Vi lager en 2-hånds haspelstang, Spittiglass, der toppen er av hul glassfiber og rotskykket av dobbeltbygget spilticane. Dette gir en spesiell aksjon som passer både for lette og tunge sluker. Denne aksjonen ville man ikke oppnå med samme materiale i hele stangen.

Det er flere grunner til at glassfiber har slått ut spilticane for sluk- og haspelstenger. For det første har prisen stor betydning. Man skal være ivrig sportsfisker før man er villig til å betale prisen for en spilticane stang.

Man skal heller ikke unnlate å nevne at sluk- og haspelstenger kan være mer solide og kraftige forutsatt at de behandles riktig. Spesielt massive glassfiberstenger er særdeles sterke. Det kan man ikke i samme grad si om hul glassfiber. Hul glassfiber er et rør, og hvis dette får et slag, kan det oppstå spenninger i materialet som ikke avslører seg med det samme, men som fører til at stangen senere brykker uten at påkjenningen har vært særlig stor. Hul glassfiber har imidlertid den fordel at den er lett.

— *Mange følelsesmessige argumenter har vært ført i marken til fordel for spilticane. Man har f.eks. ofte hørt om den spesielle følelsen et naturmateriale gir. Har spilticane noen reelle, praktiske fordeler i forhold til glassfiber?*

— Ja, absolutt. En spilticane stang kommer langt fortere til ro etter å ha vært spent i kastet enn en glassfiberstang. Dette fører til at snøret legger seg rett og pent. Dette gjelder for 1-hånds stenger såvel som for 2-hånds, men det er spesielt viktig for 2-hånds.

Man skal være oppmerksom på at når man fisker i en elv, så skal ikke ett kast legges her og et annet der. Man skal fiske jevnt hver halvmetr nedover strømmen, og ikke skremme fisk ved å kaste snøret over hodet på den.

Hul glassfiber er, som tidligere nevnt, et rør. Men når dette spennes i kastet, blir det over fra sin runde form til å bli en ellipse. Derved svekkes stangen

i kastetningen. Man kan sammenligne spilticane med en kulstøt som bruker fingrene for å få den siste snert i støtet. Dette oppnår man ikke i samme grad med en glassfiberstang. Dette fører igjen til at man må bruke hele underarmen for å oppnå de samme kastelengder med en glassfiberstang som man kan få med en spilticane stang bare ved å benytte håndledet.

Jeg synes heller ikke man skal se bort fra den følelsesmessige tilfredsstillelsen ved å eie en spilticane stang. En tilsvarende følelse opplever jegeren når han ser på sin geværkolbe av valnøtt. Han ville neppe følt samme eierglede hvis kolben var av plast.

Men det viktigste er at spilticane er spenstigere enn glassfiber.

— *Er spilticane mer holdbar enn glassfiber?*

— I en dyktig fiskers hånd er en spilticane stang tilstrekkelig sterk for et hvilket som helst fiske. Vi har stenger som vi har fått tilbake til oppussing etter 25 års bruk. De er akkurat like gode som da de var nye.

— *Hvordan bør en spilticane stang oppbevares når den ikke er i bruk?*

— I vinteropplag bør stangen henge på et kjølig sted og ikke i sentralvarme. Det bør ikke være for tørt, men det viktigste er at det er kjølig. Stangen tåler ikke å bli utsatt for fuktighet gjennom lengere tid. Ved bruk bør man derfor være meget forsiktig med aluminiums- eller plaststrøm som man stikker stangen og stofftuetralet inni. Ute i naturen er stofftuetralet sjelden helt tørt. Den fuktighet som da blir med inn i tøret vil ødelegge stangen.

— *Hva slags fluestang bør en nybegynner velge, glassfiber eller spilticane?*

— La meg ta en parallell. Det går an å kjøre slalom på et vanlig par ski, men den kresne slalomkjører vil ha topp utstyr. Det samme gjelder for fiskestenger. Er man så interessert at man vil ofre noen kroner ekstra for å få det beste, så bør man kjøpe en spilticane stang. Hvis ikke, bør man begynne med en glassfiberstang, som jo er noe billigere.

Hulbygget spilticane

Dobbeltbygget spilticane

Enkeltbygget spilticane